

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח): הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

זאת חנוכה, שבת ראש חודש טבת - מקורות והערות

א. זאת חנוכה

היום האחרון של חנוכה מכונה 'זאת חנוכה', על שם קריאת התורה ביום זה - 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו'¹.

בבני יששכר מובא בזה רמז: 'זאת' חנוכה - היום הזה הוא מרכזו של החג². המהר"ל מפראג מסביר שהמספר שמונה רומז למה שמעל הטבע. הבריאה הושלמה בשבעה ימים, היום השמיני מסמל את הקודש³.

כתב בספר התודעה: 'ויום זה מכוון כנגד שמיני עצרת שלאחר שבעת ימי החג, שיש בו מכל מה שיש במועדים שלפניו, מעניין כפרה של הימים הנוראים ומעניין שמחה של החג. אף זאת חנוכה שהוא היום השמיני של ימי החנוכה, כולל כל שמחה וישועה הלל והודאה שבכל הימים הקודמים'⁴.

ב. ר"ח טבת

השנה יחול היום הראשון של ר"ח טבת בשבת.

לכן מוציאים בתפילת שחרית שלשה ספרי תורה. שישה קוראים בספר הראשון בפרשת השבוע (מקץ). לאחר מכן מניחים את הספר השני ליד הראשון, מגביהים את הראשון וקוראים בשני את הקריאה של ראש חודש, מהמילים 'וביום השבת'. מניחים את הספר השלישי על הבימה, אומרים חצי קדיש, מגביהים את הספר השני וקוראים בשלישי את הקריאה של חנוכה (פרשת הנשיאים)⁵.

הסיבה שמקדימים את הקריאה של ראש חודש לקריאה של חנוכה, היא הכלל הידוע 'תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם'⁶.

מקורות והערות

1. סדר הקריאה בחנוכה מובא בטור ושו"ע (סי' תרפד). ביום השמיני קוראים בפרשת הנשיאים מביום השמיני עד סוף הפרשה.

לכן מובא בהרבה ספרים שהיום האחרון של חנוכה נקרא זאת חנוכה, על שם הפסוק שקוראים בו 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו'.

2. בני יששכר (מאמרי כסלו טבת מאמר ה סעי' יא) - "עוד אדרוש לך בפסוק ותאמר לאה נתן אלקים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי. כבר כתבתי מה דקשה דיותר היה לה לומר שכר הדודאים וכמו שאמרה ליעקב שכר שכרתיך בדודאי בני, (והנה כבר כתבתי לעיל בקיצור ובכאן נוסף ביאור), ויש לפרש על פי מה שכתבתי בטעם למה היה הנס דחנוכה ח' ימים דייקא, הוא כיון דהיונים רצו לבטל חכמת התורה ולהגביר חכמות החיצוניות, וכאשר הפליא חסדו השי"י בנס להראות בשמן ומנורה המרמזין לחכמה כמו"ש לעיל כמה פעמים, הנה היה הנס ח' ימים, דהנה שבע חכמות הם כלל כל החכמות שבעולם כמו"ש שלמה חכמת בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, וחכמת התורה היא עלתה על כולנה רבות בנות עשו חיל ואת עלית וכו', וכל החכמות המה כשפחות אל התורה משמשות את התורה, וכמו שהתנצל הרמב"ם במה שעסק גם בשארי החכמות אמר שלקחם לשפחות ולטבחות ולאופות, על כן מהפך הניסיי הזה של שמן (חכמה) שהיה מוכן להדליק יום אחד נמשכו ממנו עוד הדלקת ז' ימים, סך הכל ח' ימים, רמז לז' חכמות וחכמת התורה עלתה על כולנה.

וזה שהוא מנהג אבותינו לקרוא יום השמיני זאת חנוכה, היינו זאת היא עיקר כוונת חנוכה, חכמה השמינית חכמת התורה, אשר כל החכמות המה לה לשפחות, ובקניית התורה אשת חיל יקנה ממילא כל שפחותיה".

3. מהר"ל מפראג, נר מצווה (ח"ב ענייני חנוכה) - "ולא היה בו להדליק אלא יום אחד, ונעשה נס להדליק בו ח' ימים (שבת כא ב). כי אלו ח' ימים שנעשה נס באור, דבר זה בא ממעלת קודש הקדשים, ששם לא שלטו היונים במעלתו שיש לו, והוא הצנע של כהן גדול. ולכך הדליקו בו ח' ימים, כי קודש קדשים הוא אחר שבעה, וזהו השמיני. ולמה קודש הקדשים אחר שבעה, כי הנהגת עולם הטבע הוא תחת מספר ז', כי בז' ימים נברא העולם הזה הטבעי. ולפיכך מה שאחר הטבע הוא תחת מספר שמונה, כי שמונה הוא אחר ז' ימי הטבע. ולכך המילה שהיא על הטבע, שהרי לפי

הטבע האדם נולד ערל, וזה מפני כי הטבע נותן שיהיה ערל, והמילה הוא על הטבע, ולכך המילה ביום הח' (ויקרא יב, ג). ומפני שכל דבר שהוא קדוש, הוא נבדל מן הטבע, שהיא גשמית חמרית, ולכך קודש הקדשים שהוא נבדל לגמרי, הוא גם כן אחר הטבע".

4. ספר התודעה (כסלו, זאת חנוכה) בשם אמרות טהורות (אמשינוב עמ' יז)

5. כתב השו"ע (סי' תרפד סעי' ג) "אם חל ר"ח טבת בשבת, מוציאין ג' ספרים וקורין ו' בפרשת השבוע, ובשני קורא אחד בשל ר"ח ומתחיל וביום השבת, ובג' קורא מפטיר בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי".

ועיין עוד בספר "מצוות נר איש וביתו" (סי' יא סעי' יא).

6. טעם זה נכתב במשנה ברורה (שם ס"ק ז). ולמרות שתדיר קודם מפטירין בענייני חנוכה ולא בענייני ראש חודש, לפי "דהא דתדיר קודם היינו להקדים אבל לענין לדחות פרסומי ניסא עדיף ועוד דכיון דקורא בשל חנוכה באחרונה יש להפטיר במאי דסליק מניה" (משנה ברורה ס"ק יא).